

red elkaar

de participatiemaatschappij komt eraan

ELKE WEEK HET HUIS VAN JE MOEDER SCHOONMAKEN, AF EN TOE DE BUURMAN NAAR HET ZIEKENHUIS BRENGEN. ALS HET AAN DE OVERHEID LIGT, GAAN BURGERS MEER VOOR ELKAAR ZORGEN. VAN EEN VERZORGINGSSTAAT MOETEN WE NAAR EEN PARTICIPATIEMAATSCHAPPIJ. KUNNEN WE DAT WEL AAN?

Vroeger gingen sommige mensen vlak na hun pensioen al in een verzorgingshuis wonen. Daar worden de boodschappen voor je gedaan, er wordt voor je gekookt en als je hulp nodig hebt, is die snel ter plaatse. Nederlanders zijn eraan gewend dat de overheid veel voor ons regelt als het gaat om het zorgen voor een ander. Ben je bijvoorbeeld ziek en kun je jezelf niet meer wassen en aankleden, dan krijg je hulp aan huis. De term participatiemaatschappij wordt gebruikt om dat gegeven iets te kantelen. Het is de bedoeling dat niet de overheid maar de mensen zelf weer meer voor elkaar gaan zorgen. Zoals vroeger, toen burenhulp heel gewoon was.

WAT GAAT ER PRECIES VERANDEREN?

De eisen om in een verzorgingshuis te mogen wonen zijn (ook) dit jaar weer fors aangescherpt. Dat betekent dat meer ouderen zelfstandig blijven wonen en dat hun familie en kennissen vaker een steentje moeten bijdragen. Verder krijgt de gemeente er in 2015 nog meer taken bij als het gaat om het regelen en financieren van bepaalde hulp. Juist op dit vlak wordt in de toekomst een grotere inzet van burgers verwacht.

Een van de zorgtaken die bij de gemeente ligt is bijvoorbeeld de huishoudelijke hulp. Ben je niet in staat om zelf je huis schoon te maken, dan kun je hulp

aanvragen via de gemeente. Vervolgens bepaalt de gemeente op hoeveel uur hulp je recht hebt. Ook als je bijvoorbeeld een traplift of een verhoogd toilet nodig hebt, loopt de aanvraag via de gemeente.

EERST EEN KEUKENTAFELGESPREK

Vanaf 1 januari 2015 krijg je huishoudelijke hulp minder snel toegewezen. Dat geldt ook voor andere zorg en voorzieningen die je via de gemeente aanvraagt. In de toekomst komt er iemand bij je thuis om met jou en eventuele mantelzorgers het zogenaamde keukentafelgesprek te voeren. De insteek van de nieuwe werkwijze is dat er niet meer naar één facetje van het leven gekeken wordt, maar per situatie bekeken wordt: wat heeft degene echt nodig om het leven zo zelfredzaam mogelijk voort te zetten? En, heel belangrijk: welke rol zouden niet alleen professionele hulpverleners maar vooral ook het netwerk van deze man of vrouw daarbij kunnen spelen? Dus kan een kind niet de boodschappen doen en het huis schoonmaken? Of een buurvrouw? Of een vriend? Of zouden ze elkaar daarbij kunnen afwisselen?

Bovendien krijgen gemeentes in de toekomst veel meer vrijheid om de hulp op hun eigen manier te organiseren en te bepalen wie de hulp echt nodig heeft. Het gevolg is dat er verschillen (in voorzieningen) tussen gemeentes kunnen ontstaan. Wat je in de ene gemeente vergoed krijgt, moet je in de andere misschien zelf betalen of wordt door vrijwilligers gedaan. En in de ene gemeente is misschien een dagbesteding voor dementerende ouderen, terwijl een oudere in een andere gemeente een persoonlijk begeleider krijgt toegewezen. >

'We hebben een digitaal systeem waar we in kunnen tekenen op klussen'

ILJA EURLINGS (41):

Vorig jaar kreeg een van mijn beste vriendinnen te horen dat ze een ongeneeslijke hersentumor heeft. Die boodschap is zo heftig, in het begin is iedereen in shock en gebeurt er helemaal niets. Snel daarna werd duidelijk dat er hulp moest komen, eigenlijk op alle gebied. Monique heeft een gezin met twee tieners. De dagelijkse dingen lopen gewoon door, maar ook haar man en kinderen waren zo van slag dat ze niet konden wat ze normaal gesproken kunnen. Er moest gekookt worden, boodschappen gedaan, de kinderen van en naar het sporten gebracht en mijn vriendin moest begeleid worden naar het ziekenhuis.

Monique en haar man zijn nog jong. Ze hebben een bloeiend sociaal leven. Maar als je ernstig ziek bent, is het vaak vervelend om hulp aan anderen te vragen. Maar er waren heel veel mensen die aangaven dat ze graag iets wilden doen. We hebben de hulp georganiseerd via Bucket Line, dat is een digitaal systeem waar

mensen in kunnen tekenen op klussen. Het voordeel van dat systeem is dat je niet elke keer mensen hoeft te bellen om te vragen of ze tijd hebben. Bij deze Bucket Line zijn zo'n vijftientig à dertig vrienden en familieleden betrokken. Het is nog nooit voorgekomen dat er niemand was voor een klus. Wel het omgekeerde, dat mensen zeiden: 'Nu kan ik deze week weer niet helpen, want alle klussen zijn al weg.' Zelf maak ik geen deel uit van de Bucketline. Als goede vriendin ga ik gewoon vaak langs. Ik kook, neem haar mee naar de stad, help met het invullen van formulieren omdat haar geheugen slechter is geworden en ben er voor emotionele steun. Zorgen voor mijn vriendin kost veel energie. Soms denk ik weleens: oh jee, ik heb ja gezegd maar hoe ga ik dat nou doen? Ik heb zelf ook een baan en drie kinderen. Maar eigenlijk is het vooral zwaar omdat je iemand van wie je heel veel houdt ziet worstelen met een ongeneeslijke ziekte.'

Ilja

Monique

De gemeente vindt dat jij best een paar keer per week voor je dementerende vader kunt koken. Mee eens?

GRATIS CLIËNTONDERSTEUNER

Denk je dat je het gesprek met de gemeente zelf niet goed (genoeg) kan voeren? Is er niemand die je kan ondersteunen? Dan kun je gratis een zogenaamde cliëntondersteuner inschakelen, een onafhankelijke deskundige die voor jouw rechten opkomt. Cliëntondersteuners zijn bijvoorbeeld te vinden bij lokale belangorganisaties voor cliënten. Degene die het keukentafelgesprek komt voeren, kan je er ook naar verwijzen.

MANTELZORG VERPLICHT?

Stel je werkt, je hebt een gezin en kinderen en je woont op een half uur rijden van je oude, licht dementerende vader. In de gemeente waar je vader woont, is een dagopvang voor dementerende ouderen. De woordvoerder van de gemeente stelt voor dat je vader daar een paar dagen per week naartoe gaat. Maar gaat het om zijn warme maaltijden, dan vindt hij dat jij best een paar keer per week langs kunt gaan om voor hem te koken. Wat als jij het daar niet mee eens bent? De officiële regel is dat kinderen, vrienden of burens nooit verplicht zijn om te helpen. De gemeente moet in die situaties voor een passende oplossing zorgen. Maar wat voor een oplossing dat is en in hoeverre jij of je vader daaraan gaat meebetalen, zal afhangen van de uitvoering in de desbetreffende gemeente. En wellicht ook van de persoon die tegenover je zit. Vind je de voorziening of de hulp die de gemeente biedt niet passend, dan kun je bezwaar aantekenen. En daarna eventueel naar de rechter stappen.

OM WELKE HULP GAAT HET?

Voor de volgende vormen van gemeentelijke zorg zal vanaf 1 januari 2015 vaker een beroep gedaan worden op je eigen netwerk:

- Huishoudelijk werk als schoonmaken en opruimen
- Maaltijdvoorziening
- Vervoer in de regio
- Thuisbegeleiding (huishouden runnen, je dag indelen) voor mensen met lichte tot matige vormen van dementie, psychiatrische aandoeningen en niet aangeboren hersenletsel.

WIE GAAT ER VOOR JOU ZORGEN?

Vijftig jaar geleden woonden kinderen vaak dicht bij hun ouders. Veel vrouwen werkten niet. Zeker als de kinderen het huis uit waren, hadden ze wellicht de tijd om voor hun medemens te zorgen. Nu is de situatie in veel gevallen anders. Sommige deskundigen vinden de verwachting dat burgers voor elkaar gaan zorgen dan ook niet realistisch. Niet iedereen heeft daar zin, tijd of de vaardigheden voor. Bovendien wordt er ook nu al veel mantelzorg gegeven. Veel mensen zijn daardoor al overbelast. Het idee om nog meer mantelzorg in te zetten, vinden ze niet reëel.

Volgens deze deskundigen wordt de beweging naar een participatiemaatschappij voornamelijk ingegeven door bezuinigingen. Anderen zeggen dat het daar niks mee te maken heeft en dat het gaat om een verandering die al ver voor de crisis is ingezet. De overheid heeft deze voorzieningen ooit in het leven geroepen om mensen juist niet afhankelijk te laten zijn van anderen. Maar ook dat kan nadelen hebben. Hoe meer je aan de overheid overlaat, hoe meer zeggenschap deze krijgt over hoe het geld besteed wordt. Denk aan de oudere die thuis woont in

plaats van in een verzorgingshuis. In je eigen huis hoef je je minder aan te passen en kun je meer je eigen sfeer bepalen. De meeste mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Bovendien is het prettiger om verzorgd te worden door mensen die je kent en liefhebt. In een participatiemaatschappij wordt deze beweging gestimuleerd en ondersteund. En het kan ook voldoening geven om iets voor een ander te doen. Of het nou om je eigen moeder of de buurvrouw gaat.

OM HULP VRAGEN IS SOMS MOEILIK

Anita Peters van Movisie, een organisatie voor sociale vraagstukken, is positief. 'Ik denk dat maar weinig mensen zullen zeggen: 'Nee, ik help je niet', als ze dat wordt gevraagd.' Maar een bepaalde mentaliteitsverandering is ook nodig, erkent ze. 'We moeten weer leren om op tijd hulp te vragen en dat niet als een diskwalificatie te zien. In onze samenleving ben je een geslaagd mens als je alles zelf kunt doen. Die houding moet veranderen.' Ook Jos Hogendoorn van Mezzo, de landelijke vereniging voor mantelzorgers en vrijwilligerszorg, erkent dat de veranderingen in sommige situaties positief kunnen uitpakken. 'Het kan goed zijn om eens met z'n allen om de tafel te gaan zitten om te kijken wat er mogelijk is. Nu hoor ik ouderen bijvoorbeeld vaak zeggen: 'Nee hoor, mijn kinderen ga ik niet vragen, die hebben het al zo druk'. Dan weten de kinderen dus niet eens dat er zorg nodig is. Als je echt met zijn allen gaat kijken wat er nodig is en wie dat zou kunnen doen, dan zou je weleens voor verrassingen kunnen komen te staan.'

Misschien gaan we wel mantelzorg uitwisselen. Zorg jij voor mijn moeder, dan zorg ik voor die van jou

MINDER PROFESSIONELE HULP? DAN DOEN WE HET ZELF

Volgens deskundigen krijgen we allemaal zonder meer te maken met de gevolgen van de participatiemaatschappij. De verwachting is dat mensen in de toekomst voor de lichtere vormen van zorg, hoe dan ook, minder vaak professionele hulp zullen krijgen. Commerciële bedrijfjes springen, ook nu al, in het gat dat zal ontstaan. Zoals de landelijke organisatie BeterThuis of Mantelaar in Amsterdam. Bij de laatste worden geneeskundestudenten ingezet voor klussen bij voornamelijk ouderen en zieken. Ook komen er steeds meer websites waar mensen diensten uitwisselen, (gratis) aanbieden of hulp makkelijk gecoördineerd kan worden. Zoals boodschappen doen, begeleiding naar het ziekenhuis of klussen in huis. Voorbeelden zijn wehelpen.nl en bucketline.nl (zie ook het verhaal van Ilja en Monique op de vorige pagina). Zowel Hogendoorn als Peters verwachten dat er in de toekomst meer van dit soort initiatieven zullen ontstaan. Beiden komen bovendien, onafhankelijk van elkaar, met eenzelfde idee. 'Misschien gaan we wel mantelzorg uitwisselen als kinderen ver van hun ouders afwonen. Zorg jij voor mijn moeder, dan zorg ik voor die van jou.' +

In onze samenleving ben je een geslaagd mens als je alles zelf kunt doen. We moeten leren op tijd om hulp te vragen

BEA VAN DER BRUGGEN (55):

'Mijn vader dementeert en is opgenomen in een verpleeghuis. Mijn moeder woont nog zelfstandig, maar heeft veel hulp nodig. Ik ben eerste contactpersoon voor mijn vader en mantelzorg voor mijn moeder. Ik doe, onder andere, de boodschappen, vergezel haar naar het ziekenhuis en rijd haar naar familie. Ik heb twee broers, maar het lag voor de hand dat ik de zorg op me zou nemen. Mijn broers wonen ver weg terwijl ik om de hoek woon. Gemiddeld ben ik zo'n vier uur per week met mijn ouders bezig. Zo veel is dat niet, tenminste als ik verder niets te doen zou hebben. Ik werk vierentwintig uur in de week. Als ik boodschappen voor mijn moeder doe, is dat toch weer een uur van mijn vrije dag. Bovendien heb ik vier kleinkinderen. Mijn kinderen hebben mijn hulp ook nodig.

Schoonmaken heb ik vanaf het begin bewust afgehouden. Dat zou echt te veel worden. Eerst had mijn moeder hulp van de thuiszorg, maar dat liep niet lekker. Mijn moeder is nogal eigenwijs. Als er gepeetst moet worden, dan moet dat precies op haar manier gebeuren. Nu komt er iemand die ze van vroeger kent. Ze betaalt het zelf maar dat vindt ze niet erg. Het klikt nu tenminste wel. Natuurlijk doe ik graag dingen voor mijn moeder. Toch zou ik het fijn vinden als anderen soms taken konden overnemen. Maar ik zou niet weten wie ik daarvoor zou kunnen vragen. Mijn moeder woont in een seniorenflat. Alle bewoners hebben zelf hulp nodig. Ze heeft wel een buurvrouw met wie ze goed contact heeft. Ze hebben elkaars sleutel en de buurvrouw houdt in de gaten of mijn moeder elke dag beneden de krant gaat halen. Met die sociale controle ben ik al heel blij.